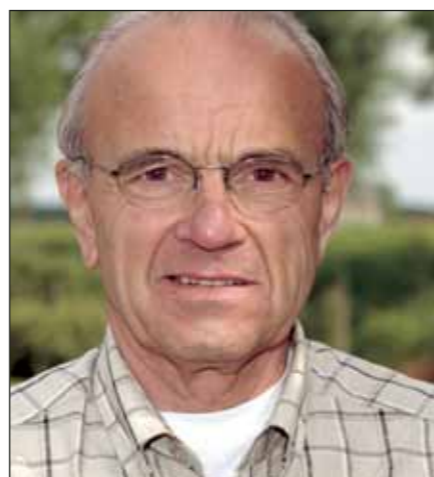

Het stamboek van de brandrode runderen is de jongste loot aan de stam van de Nederlandse Vleesveefederatie. Steeds vaker doen deze brandrode grazers dienst in natuurgebieden. Een kennismaking met een Oudnederlands koeienras, dat voorzichtig aan belangstelling wint.

Een vleesras? Nee, om misverstanden te voorkomen maakt Jan van Lieshout, oud-KI-directeur en secretaris van de Vereniging Het Brandrode Rund, maar meteen duidelijk dat daar geen sprake van is. 'Het brandrode rund is een dubbeldoelras en geen vleesras.' Toch sloot de vereniging zich recent als tiende stamboek aan bij de Nederlandse Vleesveefederatie. Van Lieshout legt uit waarom. Behalve financieel gewin – 'alle leden kunnen nu tegen een gereduceerd tarief bij de Gezondheidsdienst deelnemen aan bestrijdingsprogramma's' – telt mee dat een groot deel van de brandrode runderen dienst doet als grote grazer in natuurgebieden.

Het brandrode rund leeft weer op. Dat is opmerkelijk, want de vooruitzichten voor

het oude Nederlandse weideras waren lange tijd somber. Een eeuw geleden was er nog niets aan de hand. De MRIJ-dieren met het typische brandrode kleurpatroon graasden nog volop langs de boorden van de IJssel. Door de inzet van veel witvervende stieren als Prins en Gustaaf veranderde dat. Brandrood raakte uit de mode en het aantal brandrode runderen liep

Jan van Lieshout: 'We beginnen met een stiermoederprogramma voor brandroden'

drastisch terug. 'Marlies Hermans uit Beuningen spande zich begin jaren tachtig in om de overgebleven runderen op te spo-

Gert Smit: 'Meer nadruk op bespiering en ontwikkeling dan op melk'

'Ik wil een oud veetype nieuwe kansen geven. Het is een beetje het ark-van-Noachprincipe: ik wil graag dat een stuk cultuurhistorie bewaard blijft.' Sinds drie jaar heeft hobbyfokker Gert Smit uit Ruinen een aantal brandrode runderen. Via de Stichting Zeldzame Huisdierrassen kwam Smit in aanraking met brandrode runderen. 'Vroeger vond ik Lakenvelders ook heel bijzonder, maar die zie je nog behoorlijk veel. Brandrode runderen zie je nergens, dat bleef trekken.'

Smit heeft nu een koppel van veertien dieren, waarvan een deel zonder het veel voorkomende 'Hermansbloed'. Van mei

tot februari lopen de dieren op zeven hectare grond rond de boerderij van Smit, maar de hobbyfokker – in het dagelijks leven psycholoog – heeft ook 'terreinambities'. 'Als de veestapel uitgebouwd is tot meer dan twintig dieren, wil ik graag kleine koppels koeien integreren in natuurerreinen.' Smit legt daarom in zijn fokdoel iets meer gewicht op bespiering en ontwikkeling dan op melk. 'Het moeten niet van die vleestypische dieren zijn met een sportschooluiterlijk. Ik zie graag een stevige, evenredig gebouwde MRIJ-koe met een zuivere aftekening en een Oudhollands type koeienkop.'

Gert Smit: 'Geen vleestypische dieren met een sportschooluiterlijk'

Brandrode rund leeft op

Oudnederlands koeienras vormt jongste telg van Nederlandse Vleesveefederatie

ren. Zij heeft nu zo'n negentig dieren', vertelt Van Lieshout. Eind jaren negentig kreeg Hermans assistentie van de Stichting Het Brandrode Rund, die recent is omgezet in een vereniging.

Het stamboek groeide intussen van 200 dieren in 2002 tot 520 op dit moment, onderverdeeld in 424 vrouwelijke en 96 mannelijke. De dieren staan op 37 bedrijven. Onder de bijna vijftig stamboekleden vallen behalve drie melkveebedrijven en een aantal hobbyfokkers ook grotere organisaties als Natuurmonumenten en het Gelders Landschap.

Vier witte sokken

Als voorzitter van de foktechnische commissie brandrood houdt Van Lieshout zich ook bezig met de exterieurbeoordeling. Alle stamboekwaardige dieren boven de twee jaar – in totaal bijna 300 stuks – kwamen onder de meetlat. Hoe ziet de ideale brandrode eruit volgens Van Lieshout? 'Zo'n koe heeft een diep bruinrode kleur, vier witte sokken, een witte kol en staartpunt en een witte buik. Ze meet ongeveer 1,35 meter.' Het liefst ziet Van Lieshout ook een gepigmenteerde zwartroze

Het stamboek telt intussen ruim vijfhonderd brandrode dieren

tong. 'Dat zou een mooi exclusief kenmerk van fraaiheid zijn voor de brandrode runderen.'

Dikbilinvloeden zijn bij de brandrode runderen taboe, Holsteinbloed eveneens. Aan de melkproductie stelt de vereniging geen voorwaarden. 'Die wordt bij brandrode runderen amper geregistreerd.' Ook uier heeft niet veel prioriteit. 'De uier zou best verbeterd kunnen worden. Brandrode runderen hebben MRIJ-uiers van dertig jaar geleden. Maar als je te veel kenmerken mee wilt nemen bij het fokken, boek je nauwelijks vooruitgang.'

Het feit dat veel brandrode runderen jaar rond in natuurgebieden lopen zorgt voor belangrijke consequenties in het fokdoel van de bruinrode grazers. 'We willen graag winterharde, sobere en vitale dieren. Ze moeten gemakkelijk afkalven en goed vruchtbaar zijn. Ook geven we aandacht aan het karakter. Dieren met een lastig of nerveus karakter nemen we niet op in het stamboek. De dieren mogen geen gevaar opleveren voor de recreanten', verduidelijkt Van Lieshout.

Stiermoederprogramma

Inteelt is een van de problemen waar het jonge stamboek mee kampt. 'We moeten een balans vinden tussen inteelt en selec-

tie. Het is moeilijk om vreemd bloed te vinden dat niet afkomstig is van de koeien van Marlies Hermans. Gelukkig hebben we nu drie stieren zonder 'Hermansbloed', die via CR Delta verspreid worden.'

Het fokprogramma krijgt langzamerhand een meer professionele opzet. 'Nu we wat meer dieren met vreemd bloed hebben, kunnen we beginnen met een stiermoederprogramma. We kunnen daardoor gerichtere combinaties maken.'

De foktechnische commissie houdt zich daarnaast bezig met het verkrijgen en conserveren van sperma. In de genenbank is sperma van twaalf brandrode stieren opgeslagen.

Mogelijkheden voor het oude ras ziet Van Lieshout nog volop. Het schort het prille stamboek in ieder geval niet aan plannen. 'Over een paar jaar een show met brandrode runderen, dat moet lukken', oppert Van Lieshout. 'We denken ook aan een campagne: adopteer een brandrode koe. En misschien kunnen we in de toekomst nog eens brandrood vlees op de markt brengen.'

Inge van Drie